

مدیریت مدرسه محور در تراز جمهوری اسلامی ایران

علی بازقلی‌زاده^۱، علیرضا قاسمی‌زاد^۲، پری مشایخ^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۱/۰۷ پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۱۱/۱۶

چکیده

هدف اصلی این پژوهش شناسایی مولفه‌های مهم و اساسی مدیریت مدرسه محور در تراز جمهوری اسلامی ایران بوده است. روش پژوهش حاضر کیفی به شیوه تحلیل مضمون با روش آتراید اسنرلینگ است. برای دستیابی به اطلاعات و توصیفی اجمالی از تجارب و ادراک متخصصان، خبرگان و مجریان از مصاحبه‌های نیمه ساختارمند استفاده شد. در این پژوهش از راهبرد سه سویه‌سازی به طور جامع و دقیق بهره‌گیری شد و به منظور انجام مصاحبه نیمه‌ساختارمند از روش نمونه‌گیری هدفمند «رویکرد افراد کلیدی» استفاده گردید و نمونه‌گیری با روش «گلوله برفی» تاحد اشباع نظری استمرار یافت. در همین راستا با تعداد ۲۳ نفر از اساتید دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی استان کهگیلویه و بویراحمد در سال ۱۳۹۹، پژوهشگران حوزه علوم تربیتی و مدیران با تجربه مدارس دوره ابتدایی و مدیران دبیرستان‌ها و هنرستان‌های دوره متوسطه که دارای مدرک تحصیلی دکترا و کارشناسی ارشد (۱۵ نفر دکترا و ۸ نفر کارشناسی ارشد) در رشته‌های مرتبط بودند مصاحبه انجام شد تا امکان تکامل هرچه بیشتر پژوهش فراهم آید. اعتباریابی این پژوهش به عنوان یک پارادایم کیفی برپایه چهارمعیار: قابلیت اعتبار (باورپذیری)، بی طرفی (تأییدپذیری)، قابلیت اطمینان (سازگاری)، و قابلیت کاربرد (انتقال‌پذیری) در نظر گرفته شد. براساس یافته‌های پژوهش، برای مضمون فراگیر (مدیریت مدرسه محور در تراز جمهوری اسلامی ایران) تعداد یازده مضمون سازمان‌دهنده تحت عناوین: رویکرد دموکراتیک ستاد (وزارت)، اشتراک‌پذیری، تشکل‌های راهبردی، چشم‌انداز مدرسه، چشم‌انداز دانش‌آموزی، تکریم کارکنان، حرفه‌مندی و تخصص‌گرایی، نقش‌پذیری اولیا، نقش‌پذیری سازمان‌ها، مؤسسات و ... محاسبه‌پذیری و پایش فراگیر، و انحرافات و بیراهه‌ها و تعداد شصت و دو مضمون پایه شناسایی گردید.

کلیدواژه‌ها: مدیریت مدرسه محور، تمرکززدایی، جمهوری اسلامی ایران

این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول می‌باشد.

۱. دانشجوی دکتری تخصصی، مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی کازرون، ایران.

۲. دانشیار، برنامه‌ریزی آموزش عالی، دانشگاه آزاد اسلامی کازرون، ایران. (نویسنده مسئول). Alirezaghasemizad@gmail.com

۳. استادیار، برنامه‌ریزی آموزش عالی، دانشگاه آزاد اسلامی کازرون، ایران.

مقدمه

امروزه آموزش و پرورش رسمی و عمومی یک نیاز روز افزون در سطح بین‌المللی و یک مطالبه سیاسی اجتماعی اقتصادی و فرهنگی است و طیفی از عزم و اهتمام نظام سیاسی جوامع و دولت‌ها با درجاتی از شدت و ضعف از این جریان فراگیر حمایت می‌کند، بر همین اساس دخالت دولت‌ها در زمینه سیاستگذاری نظام‌های آموزشی افزایش یافته و علیرغم تفاوت در شکل و میزان آن، پرداختن به فرایند سیاستگذاری و تصمیم‌گیری‌های آموزشی را در دستور کار خود قرار داده و مسئولیت عمده‌ای را در زمینه تهیه و تدوین سیاست‌های آموزشی اثربخش و منسجم متوجه نهادهای دولتی نموده‌اند. تربیت یک سرمایه‌گذاری بسیار گران‌قیمت با هزینه‌های زیاد است. از همین روی تلاش برای دستیابی به مدارس با کیفیت مورد نظر در دستور کار دولت‌ها و برنامه‌ریزان آموزشی کشورهای جهان قرار دارد (کو و بستاس، ۲۰۱۹).

رویکرد مدرسه محوری یا تصمیم‌گیری مشارکتی در مدرسه، یک تغییر نگرش کلی پیرامون نحوه اداره و مدیریت مدارس است که انحصار قدرت تصمیم‌گیری را از یک ناحیه مرکزی به یک مدرسه، به منظور بهبود عملکرد آن مدرسه به دنبال دارد. این تعامل برای ایجاد و تحقق اهداف و اثربخشی در مدرسه است. هاچی هاسین (۲۰۱۸) بر مراتب اهمیت و سودمندی کاربرست مدیریت مدرسه محور در توسعه و تقویت مدیریت آموزشی و افزایش کارایی و اثربخشی مدارس تأکید نموده است.

مدیریت مدرسه محور طی دهه‌های اخیر به عنوان رویکرد استراتژیک اکثریت قریب به اتفاق نظام‌های آموزشی پیشرو جهان در آمده که متأسفانه این رویکرد در کشور ما تاکنون از رشد و شتاب مطلوب و منطقی برخوردار نگردیده است، حال آنکه ایران کشوری پهناور، برخوردار از فرهنگ عمیق و انسانی، میراث دار تمدن چند هزارساله، و مهم‌تر از همه دارای جمعیت قابل توجهی است. براساس سالنامه آماری ۱۴۰۰-۱۳۹۹ منتشره از سوی مرکز برنامه‌ریزی منابع انسانی و امور اداری وزارت آموزش و پرورش کشور، ایران در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ برخوردار از تعداد ۱۵/۰۴۶/۲۲۱ نفر نوآموز و دانش‌آموز در دوره‌های پیش‌دبستانی، ابتدایی و متوسطه روزانه، بزرگسالان و استثنایی می‌باشد که در تعداد ۱۴۵/۸۶۲ واحد آموزشی (آموزشگاه) مشغول به تحصیل می‌باشند. تعداد کارکنان وزارت آموزش و پرورش در این سال تحصیلی، ۸۳۱/۷۸۱ نفر هستند که تعداد ۵۰۰/۵۸۲ نفر از آنها را گروه معلم، تعداد ۱۶۹/۴۲۲ نفر را گروه مدیریت مدرسه (مدیران و معاونین)، تعداد ۴۱/۶۸۹ نفر را گروه کیفیت بخشی (سرپرستان بخش‌ها،

متصدیان، مراقبین سلامت، مربیان پرورشی و مشاوران) تشکیل داده اند. ارقام مزبور معرف بزرگی نظام آموزش عمومی کشور می باشد که در زمره شاخص های کمی قابل طبقه بندی است، با این وجود نظام آموزشی کشور در شاخص های کیفی با اشکالاتی جدی و نگران کننده مواجه است. بنا بر گزارش سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش (۱۳۹۸)، نتایج مطالعات بین المللی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان (پرلز و تیمز) طی سالهای ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۹ حاکی از پائین تر بودن رتبه ایران از میانگین سطح جهانی است. یافته ها و اطلاعات بدست آمده از مطالعات تیمز و پرلز منبع مهم و تعیین کننده ای برای کشف و شناسایی نقاط قوت و ضعف نظام های آموزشی کشورها در مقیاس ملی و بین المللی و ارائه راهکارهای برخاسته از نتایج پژوهشی در بهبود فرایند یاد دهی- یادگیری است. براساس نتایج مطالعات مزبور، دانش آموزان ایرانی دراستنباط و تحلیل دچار مشکل هستند و این بدان معناست که سیاستگذاری های کلان آموزشی موفق نبوده و مدارس از کارایی و اثربخشی کافی برخوردار نیستند. نکته دیگر آنکه امتیازات نسبتاً ضعیف در این آزمون ها اغلب به عنوان شاهی از سرمایه گذاری نا کافی در شکل بندی سرمایه انسانی و پیش بینی نرخ رشد اقتصادی پائین تر درآینده در نظر گرفته شده است (سازمان پژوهش و برنامه ریزی وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۹۶).

مدیریت مدرسه محور رویکردی غیرمتمرکز و مشارکت جویانه دارد، اما حتی در این سبک از مدیریت، تأثیر مسائل فرهنگی در موفقیت و یا ناکامی آن انکار ناپذیر است. به عبارت دیگر مؤلفه های فرهنگی و ارزش ها و هنجارهای یک ملت ریشه هایی عمیق و مقاوم دارند که در صورت نادیده انگاشتن آنها، ریشه ها و بنیادهای هر سبک و الگوی مدیریتی را می خشکاند. کشور ایران از سال ۱۳۷۵ نسبت به رویکرد مدرسه محوری اندکی توجه نشان داده و مدل هایی از مدرسه محوری را با "اختیارات محدود" در درصد اندکی از مدارس به مورد اجرا گذارد، اما مدارس مزبور توفیق چندانی بدست نیاوردند، زیرا علاوه بر خلاءها و کاستیهای فراوان در بسترهای لازم جهت کاربست مدیریت مدرسه محور نظیر عدم تأمین مالی مدارس و اختیارات اندک آنها در مدیریت مدارس، خلاء های فرهنگی نیز وجود داشت و دارد که این معضل، سایر مسائل و مشکلات را تشدید می نماید. به عبارت دیگر نادیده گرفتن فرهنگ ایرانی اسلامی در فرایند مدیریت مدرسه محور، این رویکرد مدیریتی را ناکار آمد و برون داد آن را بشدت تضعیف می نماید، بگونه ای که تفاوت چندانی بین این سبک مدیریتی با مدیریت های تمرکزگرا و سنتی دیده نمی شود.

با توجه به آنچه بیان گردید، ضرورت طراحی مدل مدیریت مدرسه محور با تکیه بر فرهنگ ایرانی و اسلامی امری قطعی و محتوم است، ثانیاً پاسخگویی مناسب مدرسه به مطالبات برحق جامعه، یک اصل ثابت و تعیین کننده محسوب می گردد. بعلاوه آنکه رشد و توسعه کمی و کیفی نظام آموزشی و آماده سازی دانش آموزان برای همراهی با کاروان جهانیان، اتخاذ رویکرد عدم تمرکز و واگذاری اختیارات به نهاد مدرسه را ضروری می سازد و از همه مهمتر آنکه موفقیت مدیریت مدرسه محور در کشور تنها زمانی که بر پایه فرهنگ ایرانی اسلامی بناگردد تحصیل خواهدشد. هم چنین عدم توفیق مدل های وارداتی و بعضاً ناقص مدیریت مدرسه محور در کشور، خلاء فرهنگ ایرانی و اسلامی را در کاربست مدل های مزبور به صراحت یادآور می گردد.

باتوجه مشکلات و چالشهای کاربست مدیریت مدرسه محور در ایران و با امعان نظر در آن چه که بیان شد، اهمیت و لزوم هوشیاری در گزینش های فرهنگی و سازگاری پدیده های فرهنگی وارداتی با فرهنگ ملی، ضرورتی محتوم و آشکاراست و رویکرد مدیریت مدرسه محور نیز از این قاعده فوق العاده مهم و منطقی مستثنی نیست، در ایران و جهان نیز پژوهش های متعددی پیرامون (میزان کاربست، سودمندی و یا موانع اجرایی) مدیریت آموزشی مدرسه محور صورت پذیرفته است اما تحقیقات یا خارجی بوده که متناسب با فرهنگ اصیل ملی نبوده و یا اگر در داخل کشور انجام شده اند از نظر روش شناسی و توجه به ریشه های ملی اشکالاتی داشته اند که برخی از آنها را با ذکر مهمترین نتایج و دستاوردها و با رعایت ایجاز و اختصار می توان بدین شرح دسته بندی نمود :

آقازاده و تورانی (۱۳۹۱) ضرورت انتخاب سبک های مدیریت مدرسه محور با توجه به اقتضائات ملی. نیامهر، پرسته و علی پور (۱۳۹۶) امکان پذیر بودن سبک مدیریت مدرسه محور در ابعاد تصمیم گیری، ارزیابی عملکرد، پاداش و استقلال مالی. بیدختی، فتحی و اجارگاه و مرادی (۱۳۹۶) تأثیر تعهد سازمانی بر نظام مدیریت مدرسه محور. طالبی و همتی (۱۳۹۴) ضرورت توجه به عدم تمرکز اداری، ساختاری، استقرار ارزشیابی و نظارت و تفویض اختیار جهت مدرسه محوری. فاضلی و همکاران (۱۳۹۴) برعدم زمینه مالی، اجرایی، برنامه درسی و عوامل انسانی جهت مدرسه محوری. انصاری (۱۳۹۳) تأثیر مدرسه محوری در مشارکت والدین و افزایش سطح کارایی مدرسه. داودیان (۱۳۹۳) آشنا بودن مدیران با مدیریت مدرسه محور. تورانی و آقازاده (۱۳۹۳) تأثیر مدیریت مدرسه محور بر معلمان، مدیران، والدین و مدارس. پیری (۱۳۹۰) تأکید بر کارورزی فکورانه معلمان. آقازاده (۱۳۹۰) گذر از مدیریت فردا با مدرسه محوری. فهیمی (۱۳۸۷) اهمیت رضایت شغلی مدیران و معلمان. جهانیان (۱۳۸۷) زمینه های مورد لزوم مدیریت مدرسه

محور. فیضی (۱۳۸۵) ضرورت تفویض اختیار به زیر دستان. جعفری مقدم و فانی (۱۳۸۱) ضرورت حرکت به سمت مدرسه محوری. آهنگران (۱۳۷۹) استقبال مدیران از برنامه تفویض اختیار. قاسمی پویا (۱۳۷۸) بر ضرورت تفکر خلاق و آزاد اندیشی. بازرگان (۱۳۷۶) ضرورت مدارس تجربی و آماده سازی معلمان.

دورکیم (۱۹۸۵) تعیین کننده بودن جامعیت مدارس، هریس و جونز (۲۰۱۹) و شرارت (۲۰۱۹) همکاری و همفکری معلمان را تابع رهبری مدرسه می دانند، رمبرگ، برولین، ارونسون و مودین (۲۰۱۹) مدرسه محوری محصول تغییر نگرش کلی پیرامون نحوه مدیریت مدرسه و تمرکز زدایی است. سانتیبانیز، آریو-لاسترا و آدونگو (۲۰۱۴) نتیجه مدرسه محوری تقویت مدیریت آموزشی و بهبود نتایج دانش آموزان است. (هان، ۲۰۱۸)، گونزالز (۲۰۰۵) مدرسه محوری را موجب تقویت مشارکت جامعه، والدین و گروههای محلی و معلمان می داند. راج بندر (۲۰۱۱) و آدام (۲۰۰۶) مدرسه محوری در توسعه فرصت های برابر آموزشی برای فراگیران و تعامل معلمان مؤثر است. ون ویس، مولینار، دالی، هیدنس، دونچی، پتگم و بوش (۲۰۱۶) بر تقویت اجماع معلمان. بارلی (۲۰۱۳) و کیندت، راس، دوچی و وانگریکن (۲۰۱۵) تقویت برنامه درسی مدرسه و بهبود وضعیت و توانایی دانش آموزان و معلمان. گو، دی و سامسون (۲۰۱۶) و پرستون، گلدترینگ، گاتریک، رامسی و هاف (۲۰۱۷) تقویت پاسخگویی مدرسه و استفاده بهتر از منابع و دستیابی به اهداف. استاک (۲۰۰۸) و پستهلم و وگی (۲۰۱۶) بر یادگیری سازمانی. کندال (۲۰۰۹) پیشرفت عملکرد دانش آموزان و برنامه توسعه حرفه ای معلمان. بندور (۲۰۱۲) تقویت مشارکت مدارس. لوپین و همکاران (۱۹۹۲)، لائو و همکاران (۲۰۱۰). گامیچ و همکاران (۱۹۹۶) تغییر الگوی بوروکراتیک به ساختار دموکراتیک. ساوادا، تاکشی و اندرو (۲۰۱۵) تبدیل کنترل مرکزی به کنترل مدرسه ای. اکیتسو و ادواردز (۲۰۱۷) انتقال قدرت تصمیم گیری از سطح فدرال به ذینفعان محلی. کوتن (۱۹۹۷)، کالدول (۲۰۰۵) و لو و لین (۲۰۱۶) برتنوع عناوین مدرسه محوری در جهان. هافمن (۲۰۲۰)، بیبیرمن (۲۰۲۰)، کری، مکای و میتیلمن (۲۰۱۹) و موریرا و ماریا (۲۰۱۸) ضرورت توجه به فرهنگ ملی در مدارس، ساوادا و گریفین (۲۰۱۵) ضرورت توجه به نقش انجمن های محلی در مدارس.

یاسین و یوسف (۲۰۱۴) ضرورت تمرکز زدایی. دیماک (۲۰۱۳) اهمیت ارتباط بین ویژگیهای مدرسه و عوامل تأثیرگذار بر دانش آموزان. سچیا (۲۰۱۲) و سکستون، بلانگرب و بکر (۲۰۱۲) اهمیت تفکر انتقادی. استرنبرگ (۲۰۰۷) اهمیت خلاقیت. آدام و میران (۲۰۱۰) تمرکز زدایی و انتقال قدرت تصمیم گیری مدرسه. هارگریوز (۲۰۰۳) به نقل از نادری، نوروزی و سیادت، (۱۳۹۵) تشویق مدارس به منظور تبدیل شدن به سازمان یادگیرنده. ملو (۲۰۰۲) اهمیت نظام جبران

خدمات. داکسون (۱۹۹۳) به نقل از نیاز آذری و دیگران، (۱۳۹۳) اهمیت یادگیری سازمانی. آلن (۱۹۹۱) اهمیت تشویق و تنبیه.

علیرغم ضریب اهمیت و تأثیر آشکار و پنهان کاربست رویکرد مدیریت مدرسه محور در تحولات نظام آموزشی تاکنون هیچ تحقیق جامع و مستقلی مدل مدیریت آموزشی مدرسه محور را براساس فرهنگ غنی ایرانی اسلامی طراحی و ارائه ننموده است و نظام آموزشی به استثنای برخی مطالعات تطبیقی در این حوزه، مطالعات وسیع تری نداشته است. مسئله اصلی این است که نظام آموزشی کشور تاکنون در استقرار و کاربست مدیریت مدرسه محور در سطح بالغ بر صد هزار آموزشگاه تحت پوشش با قریب به یک میلیون نفر فرهنگی شاغل و پانزده میلیون نفر دانش آموز توفیق قابل ملاحظه ای بدست نیاورده است و برابر با نتایج تعداد قابل توجهی از تحقیقات انجام شده داخلی، یکی از عمده ترین دلایل این نقصان، وجود مسائل فرهنگی متعدد بر سر راه این رویکرد می باشد. بعلاوه آنکه رویکرد مدیریت مدرسه محور تاکنون بصورت سیستماتیک و مدون، ظرفیت های فرهنگ ایرانی و اسلامی را در ساختار خود نپرورده است، به بیان دیگر این رویکرد سازگاری مطلوب با ویژگیهای فرهنگ ایرانی اسلامی را نیافته است که همین امر بر تمامی مولفه ها و فرایندهای آن نظیر « مشارکت، سطوح اختیار، برنامه ریزی و توان تأمین مالی و...» تأثیر منفی می گذارد. با نگاهی به نظام های آموزشی کشورهایی که با رویکرد مدرسه محوری اداره می شوند در خواهیم یافت که هر یک از آنها مدلی از مدیریت مدرسه محور متناسب با شرایط و ویژگیهای ملی خود را طراحی و به مورد اجرا گذارده اند. این تحقیق با بنیاد بر آنچه بیان گردید در صدد یافتن راهبردهای مناسب جهت پاسخ به این سؤال است که: مولفه های مؤثر مدیریت مدرسه محور در تراز جمهوری اسلامی ایران کدامند؟ مدل پیشنهادی مدیریت مدرسه محور در تراز جمهوری اسلامی ایران چیست؟

مبانی نظری این پژوهش در ۵ محور به شرح زیر می باشد:

الف) تمرکز زدایی و تفویض اختیار

لیندگویست، (۱۹۹۵) مدیریت غیر متمرکز، خود مسئولیت پذیری، تصمیم گیری مشارکتی، توانمند سازی مدارس، افزایش قابلیت پاسخگویی به نیازهای محلی، حاکمیت مشترک در مدارس، توجه به نقش مدارس به عنوان اولین منبع تغییرات، اختیارات متمرکز، خود گردانی مدارس، تصمیم سازی در مدارس، تمرکز زدایی و تفویض اختیار را به عنوان مفروضات اساسی مدیریت مدرسه محوری توصیف نموده است.

(ب) مشارکت

یکی از راهبردهای استراتژیک و تعیین کننده در مدیریت مدرسه محور محسوب می گردد. براین مشارکت، هم افزایی و بهبود تصمیمات و کارکردهای مدرسه است. (پانندی پیلی، ۲۰۰۴).

(ج) یادگیری سازمانی

بنیسیس، (۱۹۹۸) معتقد است سازمانهای امروزی در محیطی متغیر همراه با پدیده های نو ظهور فعالیت می کنند که رهاورد آن تشدید رقابت و ربودن گوی سبقت از یکدیگر است، در نتیجه سازمانها برای بقا باید در مسابقه بین المللی یاد گیری سازمانی پیروز شوند.

(د) سازمان یادگیرنده:

امروزه نظام های آموزشی پیشرو مدارس خود را به شکل سازمان های یادگیرنده هدف گذاری نموده اند. رجب بیگی و دیگران (۱۳۸۳) سازمان یادگیرنده را سازمانی تبیین می نمایند که در طول زمان می آموزد، تغییر می کند و عملکردش را متحول می سازد.

(ه) فرهنگ ملی

شاین (۱۳۹۶) معتقد است « فرهنگ یک انرژی اجتماعی است که در طول زمان ساخته شده و می تواند مردم را در جهت اقدام و یامنع آنها از اقدام وادار نماید ». فرهنگ ملی اندوخته های یک ملت در فراخنای زمان است. یکی از مهم ترین و اصلی ترین مطالعاتی که در زمینه شناسایی ویژگیهای فرهنگ های ملی انجام گرفته توسط هافستد (۱۹۸۰) و (۲۰۰۱) ارائه شده است. وی در مطالعه فرهنگ های ملی، پنج بُعد فرهنگی را مطرح و ارائه کرد تا جوامع را بر مبنای آن طبقه بندی نماید که عبارت از فاصله قدرت، ابهام گریزی، فردگرایی، مردنمایی و نحوه نگرش به زمان بودند. هافستد در مطالعات خود به این نتیجه رسید که:

(الف) ارزشها کاری جهانی نیستند بلکه از کشوری به کشور دیگر و از فرهنگی به فرهنگ دیگر متفاوت است. (ب) ارزشهای دیکته شده از سوی ستادهای مرکزی و مدیریت ارشد شرکت های بین المللی به سطوح اجرایی مشابه هستند. (ج) اجرای ارزشها و هنجارها که ستادهای مرکزی و مدیریت ارشد به سطوح اجرایی دیکته می کنند بوسیله ارزشهای بومی و محلی تفسیر گردیده و در صورت توافق و سازگاری با ارزشهای محلی مقبولیت می یابند.

روش

روش پژوهش حاضر، روش تحقیق کیفی می باشد که به شیوه تحلیل مضمون صورت پذیرفته است. در این پژوهش برای شناسایی، تحلیل و گزارش الگوی موجود در داده های کیفی از روش تحلیل مضمون استفاده گردید. این روش که ماهیت تفسیری دارد، فرآیندی است که به وسیله آن می توان داده های پراکنده متن را به داده های غنی و تفصیلی تبدیل نمود. با اقتباس از روش آتراید-استرلینگ (۲۰۰۱) فرآیند انجام این پژوهش در سه مرحله انجام شد که عبارت اند از: این روش مبتنی بر تشکیل شبکه مضامین است و در پژوهش های مختلف مورد استفاده قرار می گیرد. شبکه مضامین شامل سه دسته از کدها و مفاهیم است: مضامین پایه، مضامین سازمان دهنده و مضامین فراگیر.

در این پژوهش برای دستیابی به اطلاعات و توصیفی اجمالی از تجارب، نگرش ها و ادراک متخصصان، خبرگان و مجریان نسبت به ابعاد مدیریت مدرسه محور با تکیه بر فرهنگ ملی انجام شده است. راهبرد تحلیل مضمون یکی از راهبردهای متداول و مناسب و مؤثر در تحقیقات کیفی است که به طور گسترده ای مورد استفاده قرار می گیرد. از این راهبرد می توان برای شناخت الگوهای موجود در داده های کیفی استفاده کرد. این روش فرآیندی برای تحلیل داده های متنی است و داده های پراکنده و متنوع را به داده هایی غنی و تفصیلی بیان می کند (برایان و کلارک، ۲۰۰۶). در این پژوهش، راهبرد سه سویه سازی مورد توجه بایسته قرار گرفته است.

جامعه تحقیق شامل اساتید دانشگاهها و مراکز آموزش عالی و مدیران ارشد اداره کل آموزش و پرورش استان کهگیلویه و بویراحمد در سال ۱۳۹۹ بود. در این پژوهش از روش نمونه گیری هدفمند «رویکرد افراد کلیدی» (که پژوهشگر را در خلق یا کشف مفاهیم و نظریه ها یاری می کند)، پژوهشگران و اساتید دانشگاهها و مراکز آموزش عالی که در حوزه علوم تربیتی (رشته های مدیریت و علوم سازمانی با تأکید بر مدیریت آموزشی) و در زمینه مدیریت مدارس و تعلیم و تربیت اطلاعات جامع و کافی داشتند، شناسایی و نقطه نظرات آنان استماع و جمع بندی شد. در همین راستا پس از تعیین نمونه آماری هدفمند، با تعداد ۲۳ نفر از اساتید دانشگاهها و مراکز آموزش عالی، پژوهشگران و مدیران مجرب و با سابقه دارنده مدرک تحصیلی دکترا و کارشناسی ارشد (تعداد ۱۵ نفر دکترا و ۸ نفر کارشناسی ارشد) در رشته های مرتبط، مصاحبه نیمه ساختارمند انجام شد تا امکان تکامل هر چه بیشتر پژوهش فراهم آید. مصاحبه ها محدودیت زمانی نداشتند و زمان هر مصاحبه تا سرحد نیاز و سودمندی مصاحبه (از ۳۰ دقیقه تا ۵۰ دقیقه) استمرار یافت. پس از انجام مصاحبه ها، بررسی مبانی نظری و مرور اسناد و مدارک (مقالات، رساله های دکتری و برخی کتب مرتبط) با

استفاده از راهبرد تحلیل مضمون، الگوهای موجود در داده‌های کیفی شناسایی و ضمن طراحی قالب مضامین و شبکه مضامین نسبت به تحلیل آنها اقدام شد. جامعه آماری این پژوهش مرکب از اساتید دانشگاهها و مراکز آموزش عالی، مدیران ارشد اداره کل آموزش و پرورش استان کهگیلویه و بویراحمد و مدیران مدارس بودند.

اعتباریابی این پژوهش به عنوان یک پارادایم کیفی بر پایه چهار معیار: قابلیت اعتبار (باورپذیری)، بی طرفی (تأییدپذیری)، قابلیت اطمینان (سازگاری)، و قابلیت کاربرد (انتقال پذیری) در نظر گرفته شد. در همین راستا برای کسب اعتبار از ۲ کدگذار برای کدگذاری (کدگذاری باز و کدگذاری محوری)، برای احراز اطمینان از یکسانی و همانندی دیدگاه کدگذاران از چند نوع مصاحبه (مصاحبه با اساتید دانشگاهها و مراکز آموزش عالی، مصاحبه با پژوهشگران و صاحب‌نظران حوزه مدیریت، روانشناسی و علوم تربیتی و مصاحبه با مدیران مجرب مدارس دارنده تحصیلات عالی و مرتبط با بیش از ۵ سال سابقه مدیریت)، برای حصول اطمینان از قابلیت کاربرد (انتقال پذیری) مصاحبه و مشورت با تعداد ۲۳ نفر متخصص که در فراگرد پژوهش مشارکت نداشتند صورت گرفت، و به منظور رعایت اصل بی طرفی (تأییدپذیری) کلیه جزئیات پژوهش در تمامی مراحل به دقت ثبت و ضبط گردید.

یافته‌ها

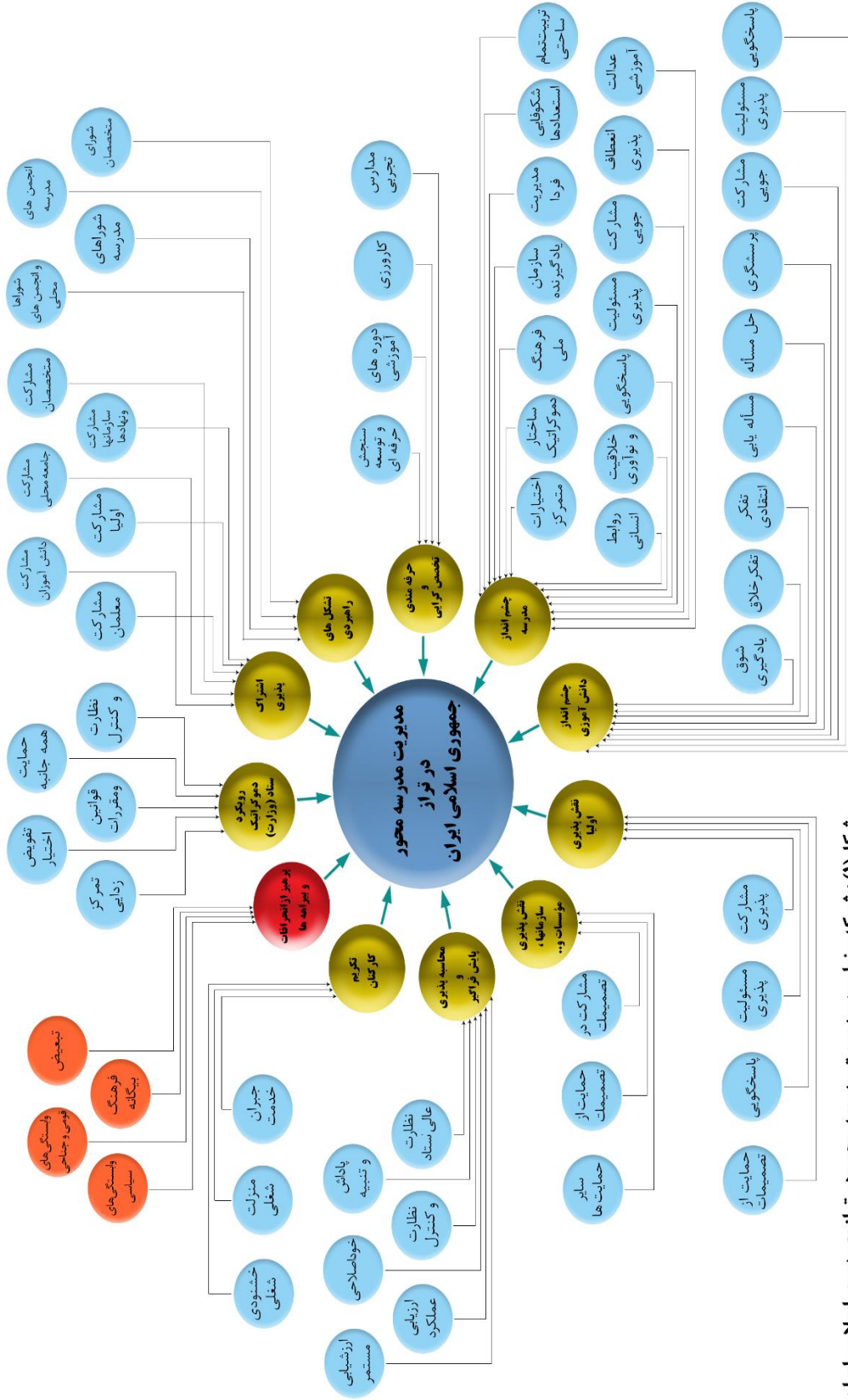
مولفه‌های مؤثر مدیریت مدرسه محور در تراز جمهوری اسلامی ایران کدامند؟ به منظور کاوش پیرامون مولفه‌های مؤثر در مدیریت مدرسه محور در تراز جمهوری اسلامی ایران از روش تحقیق کیفی و برای تحلیل داده‌های به دست آمده از کتب، مقالات و مصاحبه‌ها، از تحلیل مضمون و شبکه مضامین استفاده شد. بر همین اساس درگام نخست، داده‌ها طی فرایند مصاحبه گردآوری شد، سپس متون مکتوب مصاحبه‌ها به دفعات متعدد و از زوایای مختلف مطالعه و بازبینی، و فهرستی از کدهای اولیه ایجاد شد. در این مرحله ۱۰۲ کد اولیه شناسایی گردید که در گامهای بعدی، کدهای بدست آمده در گروههای مشابه و منسجم دسته‌بندی و شبکه مضامین چند بار تحلیل و بازبینی شد و در نهایت برای مدیریت مدرسه محور در تراز جمهوری اسلامی ایران به عنوان مضمون فراگیر، یازده مضمون سازمان دهنده و ۶۲ مضمون پایه شناسایی و شبکه مضامین استخراج گردید.

جدول ۱. شبکه مضامین مدیریت مدرسه محور در تراز جمهوری اسلامی ایران

مضمون فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
مدیریت مدرسه محور در تراز جمهوری اسلامی ایران	رویکرد دموکراتیک ستاد (وزارت)	تمرکز زدایی تفویض اختیار قوانین و مقررات حمایت همه جانبه نظارت و کنترل
	اشتراک پذیری	مشارکت معلمان مشارکت دانش آموزان مشارکت اولیا مشارکت جامعه محلی مشارکت سازمانها و نهادها مشارکت متخصصان
	تشکل های راهبردی	شوراها و انجمن های محلی شوراهای مدرسه انجمن های مدرسه شورای متخصصان
	چشم انداز مدرسه	اختیارات متمرکز ساختار دموکراتیک فرهنگ ملی سازمان یادگیرنده مدیریت فردا شکوفایی استعدادها تربیت تمام ساحتی عدالت آموزشی انعطاف پذیری مشارکت جویی مسئولیت پذیری پاسخگویی خلاقیت و نوآوری روابط انسانی
چشم انداز دانش آموزی	شوق یادگیری تفکر خلاق تفکر انتقادی مسئله یابی حل مسئله پرسشگری مشارکت جویی مسئولیت پذیری پاسخگویی	
تکریم کارکنان	جبران خدمت منزلت شغل خشنودی شغلی	

سرنجش و توسعه حرفه ای دوره های آموزشی کارورزی مدارس تجربی	حرفه مندی و تخصص گرایی
مشارکت پذیری مسئولیت پذیری پاسخگویی حمایت از تصمیمات	نقش پذیری اولیا
مشارکت در تصمیمات حمایت از تصمیمات سایر حمایت ها	نقش پذیری سازمانها ، مؤسسات و..
نظارت عالی ستاد نظارت و کنترل ارزیابی عملکرد ارزشیابی مستمر خوداصلاحی پاداش و تنبیه	محاسبه پذیری و پایش فراگیر
فرهنگ بیگانه وابستگی های سیاسی وابستگی قومی و جناحی تبعیض	انحرافات و بیراهه ها

باتوجه به نتایج به دست آمده، استقرارمدیریت مدرسه محور در تراز جمهوری اسلامی ایران مستلزم اتخاذ رویکرد دموکراتیک توسط ستاد (وزارت)، اشتراک پذیری وسیع مدیر، معلمان، اولیا، جامعه محلی، سازمانها و مؤسسات سطح جامعه و دانش آموزان در تمام سطوح، تقویت و اهمیت بخشی به شکل های راهبردی، ارزشمندی اهداف و آرمانهای مدرسه، و تعالی و همراستایی چشم انداز مدرسه با سایر ابعاد مدرسه محوری، توجه بایسته نسبت به چشم انداز و فراگردهای دانش آموزی، تکریم کارکنان، حرفه مندی و تخصص گرایی مدارس، نقش پذیری و نقش آفرینی مثبت و سازنده اولیا، نقش پذیری و مشارکت مؤثر سازمانها و مؤسسات سطح جامعه، محاسبه پذیری و پایش فراگیر فعالیت های مدارس، و دوری گزینی و پرهیز از انحرافات و بیراهه هاست. شایان ذکر است ضعف و یا نادیده گرفتن هر یک از این ابعاد را می توان به عنوان تهدیدی جدی علیه تحقق اهداف مدیریت مدرسه محور به حساب آورد. در این رابطه، شبکه مضامین مستخرج از مبانی نظری و مصاحبه ها در قالب شکل شماره (۱) قابل مشاهده است.

شکل (۱) : شبکه مضامین مدیریت مدرسه محور در تراز جمهوری اسلامی ایران

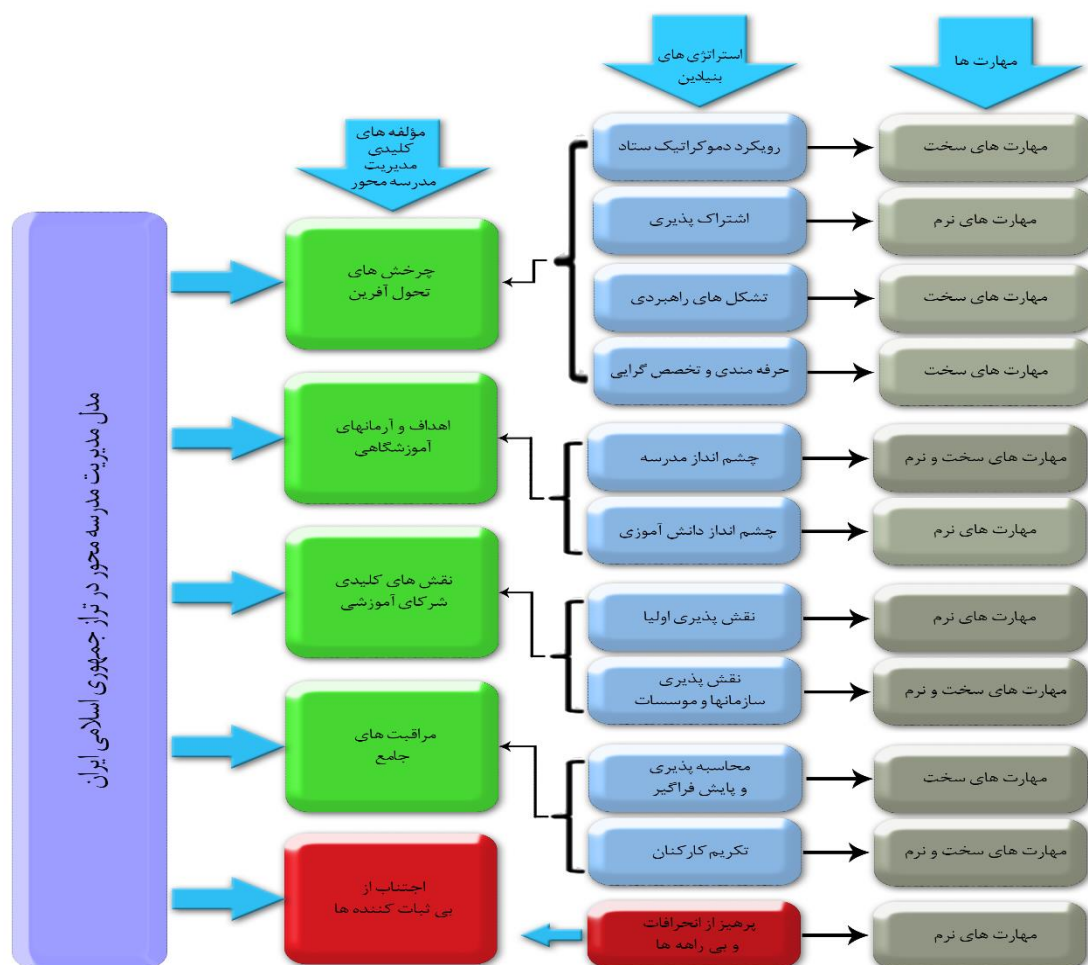
شکل ۲. مهندسی استقرار مضامین سازمان دهنده در شبکه مضامین

مدل پیشنهادی مدیریت مدرسه محور در تراز جمهوری اسلامی ایران چیست؟

مضامین سازمان دهنده براساس نظامی منطقی در کنارهم سازماندهی شده اند، که از رویکرد دموکراتیک ستاد آغاز و به انحرافات و بیراهه‌ها ختم می‌شود، به عبارتی در این شکل، مضامین سازمان دهنده همانند حرکت عقربه‌های ساعت به ترتیب از سمت راست به چپ سامان یافته‌اند. اولین مضمون سازمان دهنده، « رویکرد دموکراتیک ستاد » است، زیرا مادامیکه ستاد نسبت به تغییر رویکرد بوروکراتیک به رویکرد دموکراتیک (حرکت از تمرکزگرایی به عدم تمرکز و تفویض اختیار) اقدام ننماید امکان تحقق مدیریت مدرسه محور در هیچ سطحی فراهم نخواهد شد، چنانکه لائو و همکاران (۲۰۱۰) در تبیین مفهوم مدیریت مدرسه محور، تمرکز زدایی و انتقال قدرت تصمیم‌گیری از یک قدرت مرکزی و تفویض اختیار تصمیم‌گیری به مدرسه را نکته مشترک استنباط، مطالعات و یافته‌های پژوهشی همه صاحب‌نظران برشمرده‌اند. دومین مضمون سازمان دهنده، « اشتراک‌پذیری » است. یکی از اساسی‌ترین دلایل تمرکز زدایی و تفویض اختیار، توزیع قدرت بمنظور استفاده از استعدادها، ظرفیت‌ها و قابلیت‌ها و به ویژه بهره‌گیری از خرد جمعی در تصمیمات و اقدامات می‌باشد. بدیهی است تفویض اختیار منهای مشارکت افراد و گروه‌های مؤثر در مدیریت راه به جایی نخواهد برد و می‌تواند یک تهدید به حساب آید. سومین مضمون « تشکل‌های راهبردی » است که محصول سیر تکوینی مشارکت است. چهارمین مضمون « حرفه‌مندی و تخصص‌گرایی » است. این مضمون یکی از پیش‌شرط‌های اساسی است که می‌بایست همواره استمرار یافته و از تطابق‌های زمانی، محیطی و... برخوردار باشد

زیرا سهم اصلی در تحقق چشم انداز مدرسه و چشم انداز دانش آموزی بر عهده معلمان، مدیر و کارکنان مدرسه و توانایی آنان در انجام وظایف توسعه یافته، تضمین های لازم را برای این امر فراهم می نماید. پنجمین مضمون « چشم انداز مدرسه » می باشد که اهداف و آرمانهای مدرسه را تعیین، و جهت گیری اساسی و راهبردی مدرسه را می نماید. ششمین مضمون « چشم انداز دانش آموزی » است که استانداردها و شاخص های مربوط به فعالیت ها، توانایی ها و قابلیت های محصول را می نماید و کدهای اصلی را جهت جهت برنامه ریزی های آموزشی و تربیتی به معلمان، مدیر، سایر کارکنان و مشارکت کنندگان ارائه می نماید. هفتمین مضمون « نقش پذیری اولیا » می باشد که مدیریت مدرسه محور را در تمامی ابعاد و حوزه ها یاری خواهد نمود. هشتمین مضمون « نقش پذیری سازمانها، مؤسسات و نهادهای مختلف و مرتبط سطح جامعه » می باشد که همواره مدیریت آموزشگاه را در اتخاذ تصمیمات و تمامی زمینه ها و محورهای مرتبط و یا مورد لزوم یاری خواهد نمود. نهمین مضمون « محاسبه پذیری و پایش فراگیر » است که ناظر بر خودکنترلی، خود ارزیابی و خود اصلاحی مجموعه کارکنان مدرسه و نیز کنترل و نظارت شرکای برنامه و نظارت عالی آموزش و پرورش با هدف پیشبرد امور می باشد. دهمین مضمون « تکریم کارکنان » است که با ابتناء بر سنجش های دقیق و مستمر، انگیزه های درونی و بیرونی لازم و کافی را برای کارکنان مدرسه فراهم می نماید. یازدهمین مضمون « پرهیز از انحرافات و بیراهه ها » نظیر دلدادگی افراطی به فرهنگ بیگانه، وابستگی های سیاسی و قومی و تبعیض می باشد که به عنوان تهدیدها و خط قرمزهای مدیریت مدرسه محور سامان یافته است.

در زیر، مدل پیشنهادی مدیریت مدرسه محور در تراز جمهوری اسلامی ایران در شکل (۳) نشان داده شده است.

شکل ۳. مدل مدیریت مدرسه محور در تراز جمهوری اسلامی ایران

- مقصود از چرخش های تحول آفرین، مهاجرت از رویکردهای زیانبار و کم ثمر، دوری گزینی از قوانین و مقررات تمرکزگرا، دست و پاگیر و عزیمت به رویکردهای دموکراتیک، علمی، هم افزا و مشارکتی است.
- اهداف و آرمان های آموزشی، تصویری از فعالیت ها، غایت ها و نتایج مطلوب و مورد انتظار را ارائه می دهد.
- نقش های کلیدی شرکای آموزشی بیانگر انتظارات نظام آموزشی و جامعه از متخصصان و ضرورت های ناشی از رویکرد مدرسه محوری است.
- مراقبت های جامع ناظر بر دیده بانی دقیق از فعالیت ها و نتایج حاصله و انجام اصلاحات ضروری و بهنگام و نیز جلب انگیزش های کارکنان است
- بی ثبات کننده ها مؤلفه هایی مضر هستند که ضمن ایجاد انحراف در نظام مدیریتی، اهداف، آرمانها، نتایج و دستاوردها را تهدید می نماید.

بحث و نتیجه‌گیری

موضوع مدیریت مدرسه محور در تراز جمهوری اسلامی ایران به عنوان یکی از مسائل مهم و تعیین کننده در کانون توجه این مقاله بود. گرچه مطالعات متعددی در زمینه مدیریت مدرسه محور صورت گرفته، اما هیچکدام از تحقیقات به طور جامع و فراگیر همه ابعاد مدیریت مدرسه محور را آنگونه که باید مورد توجه قرار نداده اند و در اکثر موارد تنها به دو بُعد اصلی مدیریت مدرسه محور که همانا تمرکز زدایی و تفویض اختیار و نیز اشتراک پذیری است بسنده شده است. ضرورت، اهمیت و گستره و عمق موضوع مدیریت مدرسه محور به عنوان موضوعی استراتژیک و جذاب در مطالعات نظام آموزشی، اهتمام نویسندگان این مقاله را برانگیخت و آنان را ترغیب نمود تا بررسی این موضوع را در کانون توجه یک "رساله دکتری" قرار دهند، لذا هدف مطالعه کنونی تبیین مدیریت مدرسه محور در تراز جمهوری اسلامی ایران بوده است. خاطرنشان می سازد که مضامین بدست آمده از این پژوهش براساس مطالعات عمیق مبانی نظری، سوابق پژوهشی و مصاحبه های تخصصی و نیمه ساختارمند با متخصصان، صاحب نظران، خبرگان تعلیم و تربیت و مجریان بدست آمده است.

یافته‌های پژوهش نشان داد که اولین و بنیادی ترین مضمون سازمان دهنده، رویکرد دموکراتیک ستاد (وزارت آموزش و پرورش) است. اتخاذ رویکرد دموکراتیک توسط ستاد با توزیع قدرت آغاز می شود و به موازات توزیع و انتقال قدرت، لازم است مجموعه ای از دیسپلین ها ی حمایتی را برای بهره گیری مؤثر از مزایای مورد انتظار توزیع قدرت پدید آورد، در غیراینصورت توزیع قدرت می تواند نتایج خطرناک و تهدید آمیزی در بر داشته باشد. این مضمون سازمان دهنده را ۵ مضمون پایه (تمرکز زدایی، تفویض اختیار، قوانین و مقررات، حمایت همه جانبه و نظارت و کنترل) تشکیل داده است و با نتایج پژوهشی متعددی همسو است. اولین و اساسی ترین مضمون پایه که در صورت عدم تحقق آن نمی توان و نباید به تحقق و کارایی سایر مضامین امید بست، مضمون «عدم تمرکز» است. این مضمون کلیدی ترین راهبرد در دموکراتیزه کردن نظام آموزشی بشمار می رود. انحصار و تمرکز گرایی در قدرت، متناظر با مدیریت‌های سنتی، ایستا و مکانیکی است. در سبک های سنتی و تمرکز گرای مدیریت، عده ای قلیل بدون توجه به شرایط، امکانات، اقلیم ها، فرهنگ ها و سایر مسائل بوم شناختی برای جوامع گسترده تصمیم می گیرند که هیچ تناسب و سازگاری با نیازها و شرایط جوامع مزبور ندارد، به همین دلیل برابند تصمیمات و برنامه ها بسیار ضعیف و فاقد کارایی

و اثربخشی لازم است. مضمون عدم تمرکز با نتایج پژوهشی و مطالعات هان (۲۰۱۸)، اکسیتو و ادواردز (۲۰۱۷)، والی و دوئاد (۲۰۱۵) و داودیان (۱۳۹۴) همسو می‌باشد و بر ضرورت آن صحنه می‌نهد.

دومین مضمون پایه، «مضمون تفویض اختیار» است که محصول تمرکز زدایی است. این مضمون با تمرکز زدایی معنا می‌یابد و برخی نیز آن را معادل تمرکز زدایی می‌پندارند، درحالی‌که چنین نیست و تفویض اختیارکننده از مسئولیت اختیارات تفویض شده مبرا نیست و در قبال آن پاسخگو می‌باشد. این مضمون در تمامی مبانی نظری پژوهش، یافته‌های پژوهشی و مصاحبه با متخصصان به عنوان یکی از راهبردهای اساسی مدیریت مدرسه محور مورد تأکید قرار گرفته است که مطالعات و یافته‌های پژوهشی راج بندر (۲۰۱۱)، لائو و همکاران (۲۰۱۰)، جعفری مقدم و فانی (۱۳۸۱) و آهنگران (۱۳۷۹) آن را تأیید می‌کند، در رویکرد مدرسه محوری، «مضمون پایه قوانین و مقررات» یکی از مضامین حساس و تعیین کننده بشمار می‌رود، زیرا چنانچه قوانین و مقررات در جهت حمایت از مدیریت مدرسه محور اصلاح و تنظیم نگردند و قوانین حمایتی مورد نیاز وضع نشوند، مدرسه محوری با موانع جدی، دست و پاگیر و محدودکننده مواجه خواهد شد. این مضمون با مطالعات و یافته‌های پژوهشی یاسین و یوسف (۲۰۱۴) و آهنگران (۱۳۷۹) همسو می‌باشد. «مضمون پایه حمایت» نیز دارای ابعاد متعددی نظیر حمایت قانونی، مالی، سازمانی و... است و تأثیر بسزایی در تحکیم بنیادهای مدیریت مدرسه محور دارد که با مطالعات و یافته‌های پژوهشی آدام و میران (۲۰۱۰) و همتی و صمدی (۱۳۹۴) همسو می‌باشد. پنجمین مضمون پایه، «مضمون نظارت و کنترل» است. این مضمون نیز ابعاد متعددی نظیر خود نظارتی، خودکنترلی، نظارت همکار بر همکار، نظارت و کنترل ستاد و ناحیه، نظارت تشکل‌ها، شوراها و انجمن‌های محلی و نظارت والدین را در برمی‌گیرد.

دومین مضمون سازمان دهنده، «مضمون مشارکت» است. مشارکت تجلی‌گاه رویکرد دموکراتیک در آموزش و پرورش است. مضمون مشارکت چنان اساسی و تعیین کننده است که رویکرد مدیریت مدرسه محور در برخی از کشورها تحت عنوان مدیریت مشارکتی شناخته می‌شود. این موضوع به نوعی دریافته‌های پژوهشی کونتن (۱۹۹۷) و کالدول (۲۰۰۵) آمده است. مضمون سازمان دهنده مشارکت، ۶ مضمون پایه (مشارکت معلمان، مشارکت دانش آموزان، مشارکت اولیا، مشارکت جامعه محلی، مشارکت سازمانها و نهادها و مشارکت متخصصان) را در برمی‌گیرد، اما بدلیل فراگیر بودن مفهوم مشارکت و عمومیت آن، ترجیح اکثر صاحب‌نظران و پژوهشگران به تجمیع آن و استفاده از مضمون مشارکت بصورت عام بوده است. نتیجه مشارکت هم افزایی و بهره‌گیری از دانش، مهارت و تجارب جمعی است که

بالتذگی سازمانی و نهادی را در پی داشته، انجام امور راتسهیل، سرعت فعالیت‌ها را افزون، دقت محاسبات را بیشتر، تحقق اهداف را میسر و انگیزه‌ها را ارتقا می‌دهد. مضمون مشارکت و اقسام متعدد آن با مطالعات و یافته‌های پژوهشی رمبرگ و همکاران (۲۰۱۹) و بازرگان (۱۳۷۶) همسو می‌باشد.

سومین مضمون سازمان دهنده، «مضمون تشکل‌های راهبردی» است. تشکل‌های راهبردی از مؤثرترین حامیان و ارزنده‌ترین تشکل‌های اندیشه‌ورز که توانایی مساعدت به مدیریت مدرسه را دارند محسوب می‌گردند و شامل ۴ مضمون پایه (شوراها و انجمن‌های محلی، شوراهای مدرسه، انجمن‌های مدرسه و شورای متخصصان) می‌باشد. در شوراها و انجمن‌های مدرسه هست که تجزیه و تحلیل‌های آموزشی، مدیریتی صورت می‌گیرد و همان‌ها هستند که زوایای تیز و یا پنهان برنامه‌ها و روشها را مطرح و راهبردهای اصلاحی را متناسب با شرایط پیشنهاد می‌نمایند. شورای متخصصان نیز با بصیرتی افزون بر سایرین نیمه‌های پنهان را می‌نمایند و تصویری روشن از آنچه بود، آنچه هست و آنچه که باید و یا می‌تواند باشد ارائه می‌نمایند. امروزه مدیریت مدارس همانند هر سازمان تخصصی دیگر برای اداره مطلوب و مؤثر امور آموزشگاه به دانش و مهارت‌های مختلف نیازمند است و از آنجا که در هیچ‌جای جهان هیچ مدرسه‌ای مجموع تخصص‌های مورد نیاز را در اختیار ندارد، بر همین اساس از خدمات و مشاوره‌های متخصصان جامعه بهره می‌برند. شوراها و انجمن‌های محلی به عنوان شرکای اجتماعی، فرهنگی مدرسه قادر هستند در اجرای بسیاری از طرح‌ها و برنامه‌های آموزشگاه همکاری لازم را بنمایند. ابعاد مختلف مضمون تشکل‌های راهبردی با مطالعات و یافته‌های پژوهشی صاحب‌نظران و پژوهشگران مختلف همسو می‌باشد که در همین رابطه مضمون انجمن‌های مدارس با مطالعات و یافته‌های پژوهشی ساوادا و گریفین (۲۰۱۵)، در مضمون شوراهای مدارس با مطالعات و یافته‌های پژوهشی پاندی پیلی (۲۰۰۴) و لوین و همکاران (۱۹۹۲) همسو می‌باشد.

چهارمین مضمون سازمان دهنده، «مضمون چشم‌انداز مدرسه» است که در صورت تحقق باید آن را به عنوان کارکرد طلایی مدیریت مدرسه محور تلقی نمود. چشم‌انداز بیانگر اهداف عالی است که همانند یک طیف بصورت تدریجی به پیش رفته و تکامل می‌یابد. مضامین پایه موجود در این سازمان دهنده، به مرور زمان توسعه کمی و کیفی یافته و به درجاتی از رشد و پویایی خواهند رسید زیرا برخی از آنها نظیر خلاقیت و نوآوری، شکوفایی استعدادها، انعطاف‌پذیری و نظایر آن از جنس بی‌نهایت بوده و مرز و کرانه ندارند. والی و دوئاد (۲۰۱۵) و گامیچ و همکاران (۱۹۹۶) نیز در مطالعات خود بر اهمیت چشم‌انداز (اهداف) مدرسه تأکید نموده‌اند. مضمون سازمان دهنده «چشم‌انداز مدرسه» از

۱۴ مضمون پایه (اختیارات متمرکز، ساختار دموکراتیک، فرهنگ ملی، سازمان یادگیرنده، مدیریت فردا، شکوفایی استعدادها، تربیت تمام ساحتی، عدالت آموزشی، انعطاف پذیری، مشارکت جویی، مسئولیت پذیری، پاسخگویی، خلاقیت و نوآوری و روابط انسانی) تشکیل گردیده است. مضمون پایه «اختیارات متمرکز» نخستین و مهمترین گام در استقرار مدیریت مدرسه محور محسوب می‌شود. این مضمون تحت عنوان اختیارات تصمیم‌گیری با مطالعات و یافته‌های پژوهشی راج بندر (۲۰۱۱)، لاو و همکاران (۲۰۱۰)، پاندی پیلی (۲۰۰۴)، گامیج و همکاران (۱۹۹۶)، و نتایج پژوهشی جهانیان (۱۳۸۷) همسو می‌باشد. «مضمون فرهنگ ملی» به عنوان مضمونی کلیدی، فراگیر و مؤثر همواره فرایند یاد دهی-یادگیری و مدیریت مدارس را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

«مضمون مدیریت فردا» به معنی آینده‌گزینی و تدبیر آینده و ارائه محصول (دانش‌آموختگان) متناسب با نیازها و ضرورت‌های آینده است و با یافته‌های پژوهشی آقازاده (۱۳۹۰) مطابقت دارد. «مضمون شکوفایی استعدادها» که همه تلاش‌های نظام آموزشی در تمام سطوح در راستای تحقق آن انجام می‌شود.

«مضمون تربیت تمام ساحتی» به معنای تربیتی است که نسبت به تمامی ابعاد وجودی مخاطبان برنامه‌های آموزشی اهتمام دارد و این مهم با مفاد سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (مصوب ۱۳۹۰) همسو می‌باشد. «مضمون عدالت آموزشی» به عنوان نماد آموزش و پرورش دموکراتیک با مطالعات و یافته‌های پژوهشی آدام (۲۰۰۶) مطابقت دارد. «مضمون سازمان یادگیرنده» به معنای سازمانی است که در آن افراد به طور مستمر توانایی‌های خود را افزایش می‌دهند تا به نتایجی که مدنظر است دست یابند. در سازمان یادگیرنده اندیشه‌های جمعی و گروهی ترویج می‌شود و افراد چگونه آموختن را به اتفاق می‌آموزند. بنا بر آنچه بیان گردید مضمون سازمان یادگیرنده با مطالعات دفت (۲۰۰۰) همسو می‌باشد.

«مضمون انعطاف‌پذیری» از ضرورت‌ها و پیش‌بایست‌های اساسی مدیریت مدرسه محور است، زیرا سایر کارکردهای این سبک مدیریت نظیر اشتراک‌پذیری، مسئولیت‌پذیری، پاسخگویی و روابط انسانی در گرو برخورداری مجموعه عوامل آموزشگاه از انعطاف‌پذیری منطقی و سازنده است. مضمون انعطاف‌پذیری را مطالعات و یافته‌های پژوهشی دیماک (۲۰۱۳) تأیید می‌نماید.

«مضمون مشارکت جویی» از کارکردهای اصلی مدیریت مدرسه محورهاست که در تبیین مضمون سازمان دهنده اشتراک‌پذیری و کارکردها و اثربخشی آن به تفصیل بیان گردید و از ذکر مجدد یافته‌های پژوهشی در این حوزه

خود داری می‌شود. «مضمون مسئولیت‌پذیری» نه تنها از جنبه‌های قانونی بلکه از منظر اخلاقی نیز حائز اهمیت است. در علوم مدیریت و رفتار سازمانی همواره مضامین اختیار و مسئولیت در کنار هم مطرح شده‌اند و این بدان معناست که نقطه آغاز اختیار، نقطه آغاز مسئولیت نیز هست، اما نقطه پایان اختیار نمی‌تواند و نباید نقطه پایان مسئولیت در نظر گرفته شود، زیرا گاه مسئولیت ناشی از یک اختیار می‌تواند نا متناهی باشد و تا زمان‌های دور استمرار یابد. آموزه‌های مکاتب مختلف دینی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، مدیریتی و آموزشی و تربیتی هم ناظر بر لزوم پاسخگویی در قبال اختیارات، تصمیمات، اقدامات و رفتارها و پیامدهای آن است. مضمون مسئولیت‌پذیری با مطالعات و یافته‌های پژوهشی بیدختی، فتحی و اجارگاه و مرادی (۱۳۹۶) و جهانیان (۱۳۸۷) همسو است. «مضمون پاسخگویی» با مضامین اختیار و مسئولیت‌پذیری ارتباط مستقیم و تنگاتنگی دارد، زیرا زمانی مسئولیت‌پذیری تحقق می‌یابد که پاسخگویی را در بر داشته باشد. مضمون پاسخگویی با مطالعات و نتایج پژوهشی دیماک (۲۰۱۳)، گامیج و همکاران (۱۹۹۶)، لوین و همکاران (۱۹۹۲)، انصاری (۱۳۹۳) و جهانیان (۱۳۸۷) همسو می‌باشد.

«مضمون خلاقیت و نوآوری» به هر عمل، ایده و یا محصول جدید که باعث تغییر و دگرگونی شود اشاره دارد. مضمون خلاقیت و نوآوری با مطالعات و یافته‌های آقازاده و تورانی (۱۳۹۱) و فیضی (۱۳۸۵) و استرنبرگ (۲۰۰۷) همسو می‌باشد. «مضمون روابط انسانی» ابعاد بسیار وسیعی دارد که ارتباط همه نیروهای آموزشگاه با یکدیگر، با اولیا، مراجعین، افراد، تشکل‌ها، سازمانها، مؤسسات و نهادهای سطح جامعه را در بر می‌گیرد. بدون برخورداری از روابط انسانی منطقی، جذاب و برانگیزاننده، هیچ سیستمی قادر به تحصیل موفقیت نخواهد بود. مضمون روابط انسانی با مطالعات و یافته‌های پژوهشی گامیج و همکاران (۱۹۹۶) و آقازاده (۱۳۹۰) همسو می‌باشد.

پنجمین مضمون سازمان‌دهنده، «چشم‌انداز دانش‌آموزی» است. چشم‌انداز دانش‌آموزی را می‌توان بر ایند تمامی اهداف، استراتژی‌ها، برنامه‌ها، حمایت‌ها و اقدامات نظام آموزشی و مدرسه در زمینه مدیریت مدرسه محور دانست. مدیریت مدرسه محور رویکردی پیامد محور است و ضمن توجه به تحقق اهداف کوتاه مدت، آینده دور و نزدیک را نیز مد نظر دارد، بر همین اساس محصول (نتیجه) آن که همانا فارغ‌التحصیلان می‌باشند باید از دانش، مهارت، ظرفیت و قابلیت‌های هدف‌گذاری شده برخوردار باشند. مضمون سازمان‌دهنده «چشم‌انداز دانش‌آموزی» از ۹ مضمون پایه (شوق یادگیری، تفکر خلاق، تفکر انتقادی، مسأله‌یابی، حل مسأله، پرسشگری، مشارکت جویی، مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی) تشکیل‌گرفته است. «مضمون شوق یادگیری» یک مضمون وابسته است که تحقق آن در گرو تحقق

سایر مضامین پایه در چشم انداز دانش آموزی است و با مطالعات و یافته های پژوهشی استرنبرگ (۲۰۰۷) همسو و قابل تبیین است. «مضمون تفکرخلاق» که به نوعی تفکر واگرا نیز نامیده می شود، به معنی اندیشیدن متفاوت با دیگران و اندیشه متفاوت با رویه معمول می باشد که علاقه به یادگیری، تفکرمنطقی، بازیگوشی و شوخ طبعی، کنجکاو، برخوردار از افکار متفاوت و متعالی، اعتماد به نفس و پایداری در فعالیت های ذهنی را افزایش می دهد. مضمون تفکرخلاق به نوعی در تبیین مضمون خلاقیت و نوآوری بیان گردیده و به همین میزان بسنده می شود که آموزش خلاق پنجره ای به سوی خلاقیت و نوآوری است. این مضمون با مطالعات و یافته های پژوهشی جهانیان (۱۳۸۷) و قاسمی پویا (۱۳۷۸) مطابقت دارد. «مضمون تفکرانتقادی» با مطالعات و یافته های سچیا (۲۰۱۲)، سکستون، بلانگرب و بکر (۲۰۱۲) و بازرگان (۱۳۷۶) مطابقت دارد. «مضمون مساله یابی» که محصول متغیرهای متعددی نظیر تفکر خلاق، تفکر انتقادی و پرسشگری می باشد با مطالعات و یافته های پژوهشی سچیا (۲۰۱۲) همسو می باشد. «مضمون حل مساله» با مطالعات و یافته های پژوهشی جهانیان (۱۳۸۷) همسو می باشد. «مضمون پرسشگری» با مطالعات و یافته های پژوهشی جهانیان (۱۳۸۷) همسو می باشد. «مضمون مشارکت جویی» در تبیین مضمون سازمان دهنده شماره ۲ (اشتراک پذیری) به تفصیل بیان شد. «مضامین مسئولیت پذیری و پاسخگویی» در تبیین مضمون سازمان دهنده شماره ۴ (چشم انداز مدرسه) به تفصیل بیان گردید و از ذکر مجدد آنها خودداری می شود.

ششمین مضمون سازمان دهنده، «تکریم کارکنان» می باشد. این مضمون ریشه در اصول و مفاهیم روانشناختی و جامعه شناختی دارد و با دیدگاههای فلسفی، فرهنگی و اقتصادی کارکنان نیز مرتبط می باشد. مضمون سازمان دهنده «تکریم کارکنان» از ۳ مضمون پایه (جبران خدمت، منزلت شغلی و خشنودی شغلی) تشکیل گردیده است. «مضمون جبران خدمت» از نظر عباس پور (۱۳۸۲) به کلیه حقوق و مزایای نقدی، غیرنقدی، مزایای متأثر از ویژگیها و تناسب شغلی و سر انجام شرایط محیط کار در مقابل خدمتی که کارکنان و مدیران سازمان برخوردار می شوند اطلاق می گردد که با مطالعات و یافته های ملو (۲۰۰۲) همسو می باشد. «مضمون منزلت شغلی» به جایگاه اجتماعی کارکنان مدرسه اشاره دارد که با مطالعات و یافته های پژوهشی جهانیان (۱۳۸۷) همسو می باشد. «مضمون خشنودی شغلی» مفهومی پیچیده است. دیوس و نیو استورم (۱۳۷۵) خشنودی شغلی را همداستانی توقعات نخواستہ انسان با پادشاهی کار می دانند. ملو (۲۰۰۲) معتقد است در طراحی نظام جبران خدمات کلی یک سازمان باید درک درستی

از برابری یا انصاف ادراک شده از سیستم جبران خدمات برای کارکنان وجود داشته باشد. مضمون خشنودی شغلی با مطالعات و یافته‌های پستهلم و وگی (۲۰۱۶) و فهیمی (۱۳۸۷) همسو می‌باشد.

هفتمین مضمون سازمان دهنده، « حرفه مندی و تخصص گرایی » است. مدیریت مدرسه محور برای ایفای مطلوب وظایف و نقش‌ها، به مدیر، معلمان و پرسنل متخصص و حرفه‌ای نیاز منداست. تشویق مدارس به منظور تبدیل شدن به سازمان یادگیرنده، مستلزم اطمینان از این موضوع است که معلمان از انگیزه ایجاد دانش حرفه‌ای، درگیری فعال با نوآوری، مهارت‌های آزمون معتبر از نوآوری‌ها و ساز و کار سریع انتقال نوآوری‌های معتبر درون مدرسه و درون سایر مدارس برخوردارباشند.

مضمون سازمان دهنده حرفه مندی و تخصص گرایی از ۴ مضمون پایه (سنجش و توسعه حرفه‌ای، دوره‌های آموزشی، کارورزی و مدارس تجربی) تشکیل گردیده است. « مضمون سنجش و توسعه حرفه‌ای » که ناظر برکنترل مستمر دانش و مهارت‌های نیروی انسانی است با مطالعات و یافته‌های پژوهشی پستهلم و وگی (۲۰۱۶) و بارلی (۲۰۱۳) همسو می‌باشد. « مضمون دوره‌های آموزشی » که ضرورتی مستمر در به روز رسانی دانش و مهارت‌های شغلی است با مطالعات و یافته‌های پژوهشی جعفری مقدم و فانی (۱۳۸۱) همسو می‌باشد. « مضامین کارورزی و مدارس تجربی » پیش نیاز ورود به حرفه معلمی و نیز استمرار آن در سالهای اول خدمت می‌باشد و با مطالعات و یافته‌های پژوهشی بازرگان (۱۳۷۶) و هارگریوز (۲۰۰۳) به نقل از نادری، نوروزی و سیادت، (۱۳۹۵) هماهنگ و همسو می‌باشد.

هشتمین مضمون سازمان دهنده، « نقش پذیری اولیا » می‌باشد. از دیرباز مثلث خانه، مدرسه، دانش آموز برای معرفی و برجسته سازی نقش مؤثر و حیاتی هریک از اضلاع این مثلث مطرح گردید، با این وجود همواره یکی از اشکالات و اختلالات پر زیان نظام آموزشی ناشی از عدم ارتباط و مشارکت مؤثر اولیا با مدرسه بوده است. سانتیبانیز (۲۰۱۴) معتقد است مدیریت مدرسه محور، مشارکت والدین را در روند آموزش حفظ می‌نماید. مضمون سازمان دهنده « نقش پذیری اولیا » از ۴ مضمون پایه (مشارکت پذیری، مسئولیت پذیری، پاسخگویی و حمایت از تصمیمات) تشکیل گردیده است. در مورد مضامین پایه « مشارکت پذیری، مسئولیت پذیری و پاسخگویی » به تفصیل بحث شد. « مضمون حمایت از تصمیمات » در سطح حمایت‌های کاربردی مطرح می‌باشد و همه فعالیت‌های مدرسه و به ویژه حمایت از تصمیمات را در برمی‌گیرد. به عنوان مثال در یک رویکرد دموکراتیک، نظارت اولیا بر عملکرد مدرسه نوعی حمایت هشیار و سازنده تلقی می‌شود. حمایت مالی، وصول به اهداف را تسهیل می‌کند، حمایت از معلمان، انگیزه آفرین و

اغناکننده است. حمایت اولیا بخشی از فرایند اعتبار بخشی به عملکرد مدرسه تلقی می‌شود. مضمون حمایت از تصمیمات با مطالعات و یافته‌های پژوهشی آدام و میران (۲۰۱۰)، همتی و صمدی (۱۳۹۴) و جعفری و فانی (۱۳۸۱) همسو می‌باشد.

نهمین مضمون سازمان دهنده، « نقش پذیری سازمانها، نهادها و.. » می‌باشد. امروزه اداره امور مدارس، امری تخصصی و پیچیده است، زیرا فرایندهای مدیریت و یاد دهی-یادگیری، بسیار پیچیده و تخصصی گردیده، محتوای کتب درسی بسیار عمیق و تخصصی است، وظایف مدرسه فوق العاده حساس، متعدد و پیچیده شده و کارکنان هیچ مدرسه‌ای دانش و مهارتهای کافی برای اداره جامع و ایمن مدرسه را در اختیار ندارند. هم چنین باید در نظر داشت که بسیاری از تکالیف مدرسه مربوط به رخدادهای ضرورتها و اقتضائات روز می‌باشد، بعلاوه آنکه محتوای کتب درسی در بسیاری از زمینه‌ها به مشاوره و همکاری متخصصان نیاز دارد، بر همین اساس مدرسه ناگزیر به بهره‌گیری از استعداد و قابلیت‌های سازمانها، مؤسسات و نهادهای سطح جامعه می‌باشد که این موضوع با نظریه داکسون (۱۹۹۳) همراستاست، لذا می‌توان نتیجه گرفت مدارس در بسیاری از زمینه‌ها به مشاوره و همکاری سازمانها و نهادهای سطح جامعه نیازمند هستند. مضمون سازمان دهنده « نقش پذیری سازمانها، نهادها و.. » از ۳ مضمون پایه (مشارکت در تصمیمات، حمایت از تصمیمات، سایر حمایت‌ها) تشکیل گردیده است. در مورد « مضمون مشارکت »، این مضمون با مطالعات و یافته‌های پژوهشی رمبرگ و همکاران (۲۰۱۹)، لو و لین (۲۰۱۶)، کیندت و دیگران، (۲۰۱۵) و انصاری (۱۳۹۴) همسو می‌باشد. « مضامین حمایت از تصمیمات و سایر حمایت‌ها » نیز با مطالعات و یافته‌های پژوهشی آدام و میران (۲۰۱۰)، طالبی و همتی (۱۳۹۴)، همتی و صمدی (۱۳۹۴) و فاضلی و همکاران (۱۳۹۴) همسو می‌باشد.

دهمین مضمون سازمان دهنده، « محاسبه پذیری و پایش فراگیر » می‌باشد که از ۶ مضمون پایه (نظارت عالی ستاد، نظارت و کنترل، ارزیابی عملکرد، ارزشیابی مستمر، خوداصلاحی و پاداش و تنبیه) تشکیل گردیده است. این مضمون از ویژگیهای برجسته و ممتاز نظامهای مدیریتی پیشرو قرن بیست و یکم یشمار می‌رود. امروزه سیستم‌های اطلاعات مدیریت برای پایش مستمر و فراگیر فرایندهای مختلف سیستم در خدمت مدیران قرار دارد. میرکمالی (۱۳۷۳) نظارت را به معنی کسب اطلاعات از طریق مشاهده و بررسی وضع موجود و تعیین پیشرفت کارها در مقایسه با وضع مطلوب دانسته و کنترل را به معنی بازگرداندن کارها به شکل درست و مطلوب آن می‌داند. « مضمون پایه نظارت عالی ستاد و مضمون نظارت و کنترل » با مطالعات و یافته‌های پژوهشی ساوادا، تاکشی و اندرو (۲۰۱۵)، والی و دوئاد (۲۰۱۵)،

گامیج و همکاران (۱۹۹۶) و طالبی و همتی (۱۳۹۴) همسو می‌باشد. «مضمون پایه ارزیابی عملکرد» نیز با قصد آگاهی از کم و کیف اجرای برنامه‌ها و انجام اصلاحات موردنیاز انجام می‌شود. پاتون (۱۹۹۷، ۲۳) ارزیابی را «گردآوری اطلاعات درباره فعالیت‌ها، ویژگیها و برون‌دادهای برنامه به منظور قضاوت در باره برنامه، بهبود اثربخشی برنامه، و یا اطلاع‌رسانی برای تصمیم‌گیری جهت برنامه ریزی آینده» تعریف نموده است. مضمون ارزیابی عملکرد با مطالعات و یافته‌های پژوهشی گامیج و همکاران (۱۹۹۶) همسو می‌باشد. شایان ذکر است که به دلیل اشتراکات مفهومی ارزیابی با نظارت، مطالعات و یافته‌های پژوهشی حوزه نظارت برای حوزه ارزیابی هم قابل استناد می‌باشد. «مضمون ارزشیابی مستمر» در راستای فعالیت‌های مدرسه است و از آنجا که کارکرد اصلی آموزشگاه، مسائل آموزشی و تربیتی است، بیشترین توجه آن نسبت به همین مسائل است، با این وجود، تمامی فعالیت‌هایی که در راستای آموزش و تربیت انجام می‌شود را نیز در برمی‌گیرد. استافل بیم و وبستر (۱۹۸۹) ارزشیابی را فرایند تعیین، تهیه و فراهم آوردن اطلاعات توصیفی و قضاوتی درباره ارزش یا اهمیت هدفهای آموزشی برنامه‌ها، عملیات و نتایج آن به منظور هدایت تصمیم‌گیری، پاسخگویی و اطلاع‌رسانی تعریف نموده‌اند. در سبک مدیریت مدرسه محور، اداره آموزش و پرورش منطقه، مدیر مدرسه و انجمن‌های محلی در یک همراستایی و تلاش یاورانه، نسبت به ارزشیابی از برنامه‌ها و فعالیت‌های مدرسه اقدام می‌نمایند. مضمون ارزشیابی مستمر با مطالعات و یافته‌های پژوهشی جهانیان (۱۳۸۷) همسو می‌باشد. «مضمون خود اصلاحی» در راستای توجه فردی، گروهی و سیستمی نسبت به کلیه فرایندها نظیر برنامه ریزی، اجرا، ارزشیابی، مدیریت و... می‌باشد. این مضمون با یافته‌های گامیج و همکاران (۱۹۹۶) و جعفری مقدم و فانی (۱۳۸۱) همسو می‌باشد. «مضمون پاداش و تنبیه» از مضامین بسیار مهم و اثربخش در مدیریت منابع انسانی و نیز فعالیت‌های دانش‌آموزی محسوب می‌گردد. مضمون پاداش و تنبیه با مطالعات و یافته‌های پژوهشی آلن (۱۹۹۱) همسو می‌باشد.

یازدهمین مضمون سازمان دهنده، «انحرافات و بیراهه‌ها» می‌باشد. این مضمون از ۴ مضمون پایه (فرهنگ بیگانه، وابستگی‌های سیاسی، وابستگی قومی و جناحی و تبعیض) تشکیل گردیده است. امروزه پدیده جهانی شدن همه کشورها را در بر گرفته است، اما واکنش کشورها نسبت به این رخداد بسیار گوناگون و متفاوت است. کشورهای برخوردار از فرهنگ و تمدن کهن و چند هزار ساله مقاومت به مراتب بیشتری از کشورهای نوظهور با قدمت یکی چند دهه از خود نشان می‌دهند. در یک استدلال ریاضی شاید بتوان برای کشورهای فاقد فرهنگ و پیشینه‌های فرهنگی، تاریخی و تمدنی جهت همسویی و همراهی با فرهنگهای بیگانه و الگو برداری از آنها که چیزی برای دست دادن ندارند اندک

حقی قائل شد، اما به یقین چنین حقی برای کشورهای متمدن نظیر ایران وجود ندارد، با این وجود این بدان معنا نیست که صرف برخورداری از تاریخ، فرهنگ و تمدن کهن نمی‌تواند و نباید از دانش و اندیشه بشری بهره جست، به عنوان مثال هم اینک در نظام آموزشی ما نظریه شناختی پیازه، نظریه عملگرایی دیویی و نظریه تفکر انتقادی فریره مورد توجه و بهره برداری قرار می‌گیرد، اما بومی سازی نظریات مزبور و سازگار نمودن آنها با فرهنگ ملی از خود نظریات مهم تر بوده و حائز اهمیت فراوانی هستند و می‌بایست براساس نظریه کریستال در بهره‌گیری از فرهنگ و تمدن بیگانه عمل نمود (نیاز آزری و دیگران، ۱۳۹۳). «مضمون فرهنگ بیگانه» با مطالعات و یافته‌های پژوهشی هافستد (۱۹۸۰ و ۲۰۰۱) همسو می‌باشد. نظام آموزشی باید از هرگونه وابستگی سیاسی مضر و کاهنده مبرا باشد و چنان طرح ریزی شود که از جانب نظام سیاسی دچار رکود، پسرفت و نوسان نگردد. «مضمون وابستگی سیاسی» با مطالعات و یافته‌های پژوهشی نیامهر، پرسته و علی پور (۱۳۹۶) همسو می‌باشد. «مضمون وابستگی جناحی و قومی» یکی از خطرناک‌ترین آفت‌های نظام آموزشی است که اصل شایسته‌سالاری را تضعیف نموده و عامل رکود و پسرفت نظام آموزشی خواهد بود. این مضمون با مطالعات و یافته‌های پژوهشی دورکیم (۱۹۸۵) همسو می‌باشد. «مضمون تبعیض» بسیاری از مضامین دیگر را شامل می‌شود، به عنوان مثال بی‌عدالتی آموزشی نوعی تبعیض محسوب می‌شود، پاره‌ای دیگر از تبعیض‌ها می‌توانند نامحسوس باشند، که در همین رابطه عدم توجه به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان از سوی معلم و مدیر را می‌توان نوعی تبعیض تلقی نمود.

تفاوت اصلی این پژوهش با سایر پژوهش‌های انجام شده مرتبط با این حوزه در توجه گسترده این پژوهش به همه ابعاد مدیریت مدرسه محور با تأکید بر فرهنگ و شرایط و ظرفیت‌های ملی می‌باشد. شایان ذکر است محقق در فرایند انجام این پژوهش با محدودیت مطالعات داخلی پیرامون فرهنگ ملی مؤثر در نظام مدیریت آموزشی مواجه بوده است. بر همین اساس پیشنهاد می‌نماید جامعه پژوهشی، موضوع فرهنگ ملی مدارس را مورد توجه قرار دهند. هم‌چنین شایسته می‌داند پژوهش مستقل دیگری تحت عنوان سرفصل‌های آموزشی مورد نیاز دوره‌های آموزشی «آشنایی مدیران، معلمان و کارکنان مدارس با نحوه فعالیت و همکاری در رویکرد مدیریت مدرسه محور» انجام شود.

منابع و مأخذ

Abbaspour, A. (2016). *Advanced Human Resource Management: Approaches, Processes and Functions*. Publisher: Position Printing turn: 10. Dewey Classification: 658.3. ISBN 13 digits: 9789644597985. [Persian]

Adam, E., & Miran, N, M. (2010). School-based management and effect on teacher commitment. *International Journal of Leadership in education*. Vol 5, No .4.

Adam E: Nir, Meir. (2006). the guilty consequences of school-based managemen International management, 20(2), 116-26 .

Aghazadeh. M. & torani. H. (2013). Local school-based management. Several experiences. *Journal of school management growth*. No.3. [Persian]

Aghazadeh, M. & Turani., H. (2011). Challenges of school-based management in Iran and the world...*Journal of School Management Development*. No. 87. pp. 29-32[Persian]

Aghazadeh, Muharram (2012). Human relations in school: the manifestation of human relations of the school principal. *Journal of School Management Development*. No. 80. pp. 30-3. [Persian]

Ansari. A. (2014). Decentralization of School Management Development. Budgeting in order to establish school-based management.. *Journal of No. 101.Pp.18-22*. [Persian]

Ahangaran. M., R. (2001). Investigating the position of school-based management from the perspective of school principals Shiraz University. Master Thesis. [Persian]

Allen, I. Rasa (1991). *Mental Disorders in Children*. : Translated by Amir Hoshang Mehryar And Farideh Yousefi. Tehran. Roshd Publications. Printing turn: 1. 612 p. Dewey Classification: 618.9289. [Persian]

Attride-Stirling, J. (2001). Thematic networks: an analytic tool for qualitative research. *Qualitative research*, 1(3), 385-405

Bandur, A. (2012) Decentralization and school-based management in decision making a matter of context? *The leadership and organization development Journal*

Barley, M, C. (2013). Perspectives of School-based Assessment in The NSS Curriculum through The Eyes of The Administrative and Teaching Stakeholders in Hong Kong. *Hong Kong Teachers' Centre Journal*, 12: 21-4.

Bazargan. Z. (2010). School -based education is an effective way to prepare teachers. *Quarterly Journal of Education No. 51 [Persian]*

Biberman-Shalev, Liat, Tur, Gemma: Buchem, Hona (2020). "Culture Identity and Learning: a Mediation Model in the Context of Biogging in Teacher Education". *Open Praaxis*, v12 n1 p51 – 65 Jan-Mar 2020.

Beidakhti. A., Fathi. K., and Moradi.A. A. (2017) structural analysis of school-based management components based on comparative. *TheorizingA new approach in educational management in the eighth year of spring*. No. 1 (29 consecutive). [Persian].

Bontism N. (1998). International capital: An explanatory study that develop measures and models. *Management decision*. 36(2): 63-76

Brauan, V. & Clarke, (2006), "Using thematic analysis in psychology", *Qualitative Research in Psychology*, Vol. 2, Pp. 77-101.

Caldwell, B. J. (2005). *School-based management Educational Polhcy Series*. Paris UNESCO/ International Institute for Educational planning and International Academy of Education.

Candal. C. S. (2009). School-based management a partical path to school district reform publi policy Research .

Chan, D, & Tee Ng, P. (2008). A comparatives study of Singapore's school excellence model with Hong Cong's school-based management. International Journal of Educational Management.

Cotton, Katleen. (1997). "Schook-Based Management, School improvement, Reseeach Serics (SIRS0)." Delawars Education Research and Development Center .

Cary, David; Macy, Ruth; Mittelman, Robert (2019). "Teaching in Iran: Culture and Consequences". International Education, v30 n4 p429-444 2019.

Daft, R. (2014). Translators Ali Parsaiyan, Seyed Mohammad Arabi. Publisher: Cultural Research Office. Number of pages: 664. Dewey Classification: 658.1 ISBN 13 digits: 9789646269200 .

Davis. K., & Newstorm, J. (1999). Behavior at Work (Organizational Behavior). Creator of Tusi translator, Mohammad Ali. 1 222 15 RBF222 1 ،12794 1 CBF12794

Davoodian. B., (2015) Investigating the ways of creating school-based management (SMB) in schools of Ilam city from the perspective of principals. Islamic Azad University of Kermanshah. National Conference on Primary Education Vol 1. [Persian].

Day, C., GU, Q., & Sammon, P. (2016). The impact of Leadership on student outcomes: How successful school Leaders use transformational and instructional strategies to make a difference Educational Administration Quarterly, 52(2), 221-258 .

Dimmock. C. (2013). School-based management and school effectiveness. Routledge.

Durkheim, Emile (1985). Education Sociologie. Paris. PUF .

Edgar. H. S. (2004). Organizational Culture. Translator: Mohamad Ali Mahjob. Tehran: For Publication. Dewey Classification 658/406. National Bibliography Number 2150-83 .

Education Research Institute (2000) Central School Management. Tehran: Education Research Institute Publications. [Persian]

Educational Research and Planning Organization of the Ministry of Education (2009). Report of Perls and Thames exams in Iran. Upload the site by the content manager [Persian].

Facilation of critical thinking and deep cognitive processing by structured discussion board activitaties. (2006). Re trieved from: [htt://www.celt.su.Edu](http://www.celt.su.Edu)

Faizi. M., (2003). Investigating the Impact of Participatory and Traditional Management Styles on Teachers' Creativity (Case Study: Sanandaj High Schools). Jihad Daneshgahinb Scientific Information Center. Vol 1 [Persian]

Fahimi. S. (2008). Managers and job satisfaction of teachers. Journal of School Management Development. Issue 58[Persian]

Fazeli. A., Shahi. S., & Mormazipour. R. (2016). Investigating the barriers in the implementation of school-based management in boys' primary schools in Hoveyzeh. National Conference on Psychology of Educational and Social Sciences. SEPP01_157. <https://civilica.com/doc/399427> [Persian]

Gahanian. R., (2008). Dimensions and components of the central school management system and presentation of a conceptual model. Quarterly Journal of Research in Curriculum Planning. Quarterly Journal of Research in Curriculum Planning, Fifth Year Issue 17 (18th consecutive, spring and summer 2008). [Persian]

Gamage, David. T, sipple petter & partridge, peter. (1996). "Research on School-Based Management in Victoria," Journal of Educational Administration, Vol. 34:1.

Ghasemi Pouya, I., (1999). Why pivotal school. Teacher Development Magazine. No. 144. pp. 32-35 [Persian]

Gonzalez, D. Alyssa, R., Williams P., Don, H. (2005). "Examining the relationship between parental Involvement and Student Motivation", Educational Psychology Review, Vol 17, No2 .

Han, S. W. (2018). School-Based teacher hiring and achievement inequality: A comparative perspective International Journal of Educational Development, 61, 82-91. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2017.12.004> .

Halfman, Jordi (2020). "An Educated Sint Maartener? National Belonging in Primary School on Sint Maarten". Globalisation. Societies and Education. V18 n3 p290 – 302 2020

Harris, A. & Jones, M. (2019) Teacher leadership and educational change. School leadership & Management. 39(2), 123-126.

Hemmati, F., & Samadi, P. (2015) Explaining the effective factors on the implementation of the school-centered management plan in the education system. Malayer [Persian] Malayer University. National Conference on Management and Education [Persian].

Higher Education Council (2011). Fundamental Transformation Document of Education. Publications of the Ministry of Education [Persian]

Hofstede, G. (1980 a). Culture's consequences: International differences in work-related Values, Beverly Hillis, and CA: sage .

Hofstede, G. (2001). Culture's consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions, and Organizaational Across Nations, Second ed Sage Publications.

Haci Huseyin, Tasar. (2018). "The Analysis of Articles and Thesis Published on School-Based Management in Turkey". Cypriot Journal of Educational Sciences, v13 n3 p319-327.

Jafari Moghaddam. S., & r Fani.A. A., (2002). Esigning a school-based management system in Iran Lecturer of Humanities-Management Research in Iran. Fall 2002 No. 26. [Persian].

Koc, A., & Bastas, M. (2019). The evaluation of the project school model in terms of organizational and its effect on teachers' organizational commitment. Sustainability. // (13) .3349. <https://doi.org/10.3390/su11133549>.

Lindquist, K.M. (1995). "Sghool-Based Management doomed to failure" Education and Urban socity .

Law, E. Maurice Galton and Sally Wan. (2010). Distributed Curriculum Leadership in Action: AHong Kong Case study Educational Management, Administration & Leardship .

Lu Y,-L, & Lin Y.-C. (2016). How to identify effective school in the New Period: Use the fuzzy correlation coefficient of distributed leadership and school effectiveness International Journal of Intelligent Technologies and Applied Statistics, 9(4), 347-359. <https://doi.org/10.6148/IJITAS.2016.0904.06>.

Mello, J. A. (2002). *Strategis Human Resource Management*. Southwestern: Thomson Learning, 274-275

Moreira, Ana Maria de Albuquerque; Rocha, Maria Zelia Borba (2018). "To understand the Brazilian Way of School Management: How National Cultuer Influences the Organizational Culture and School Leadership". *Education Sciences*, v8 Article 88. MDPI AG. Klybeakstrass 64, 4057 Basel, Switzerland. Tel: e-mail: indexing@mdpi.com; web site: <http://www.mdpi.com>.

Moradi Bardanjani, H; Dinashi, S; Abdali, F., & Safikhani, G., (2014). School-based management, challenges and problems ahead in Iran. Third Millennium Educational and Research Institute: The First National Electronic Conference on Applied and Research Approaches in Humanities and Electronic Management [Persian]

Naderi, N., Norouzi. R. A. & Siadat, S., A. (2016). Policy making in educationI sfahan: Yar Man. p. (253) – 27. [Persian]

Neya Mehr, V., Parasteh, F., & Alipour, V. (2017). Feasibility study of school-based management from the perspective of high school principals in Karaj. *Journal of Behavioral Sciences*. Issue 33. Pp. 131 to 160. [Persian]

Niazazari, K., Taghvaei Yazdi., M. & Niazazari. M. (2011). Theories of organization and management in the third millennium. Publication: Qaemshahr. Mehr al- nabi ISBN.978-964-2907-49-6. National Bibliography Number: 2219445 [Persian].

Okitsu. T., & Edwards, D. B. (2017). Policy promis and the reality of community involvemen in school-based management in Zambia: can the rural poor hold schools and teacher to accont international Journal of Educational Development, 56, 2841 .

Oshal. J. & Shirzad Kabria., B. (2016) School-based management and job satisfaction of principals. *Journal of School Management Developme*. Issue 114. [Persian]

Patton, M. Q. (1997); *Utilization-Focused Evaluation*; 3rd. London: Sage.

Piri, M; Attaran, Mohammad; Kiamanesh, Alireza; Hossein Nejad, Gholamreza (2012). School-based curriculum is a strategy to decentralize the curriculum system. *Bi-Quarterly Curriculum Research*. First round. No. 1. pp. 1 to 28 [Persian].

Postholm, May Brit; Waege, Kjersti (2016) "Teachers' Learning in School –Based Development". *Educational Research Journal*.v58 n1 p24-38.

Preston, C., Goldring, E., Guthric, J. E., Ramsay, R., & Huff. J. (2017). Conceptualizing Essential Components of Effective High Schools. *Leadership and Polhcy in Schools*, 6(4), 525-562. <https://doi.org/10.1080/15700763.2016.120519>

Pundy Pillay. (2004). Governace and Management in education samelessons from the international Experience Workshop for School Masters: Tehran, Iran .

Rajbhandari, M. (2011). Huedle towards educational decentralization: An ontological paradigm of community participation. *Educational in Developing countries: roblems and possible solutions*, 7(3), 1-42. [Persian]

Ramberg, J., Brolin, S., Eransson, E., & Modin, B. (2019). Effectiveness and truancy: A multilevel study of secondary schools in Stockholm. *International Journal of Adolescence and Youth*, 24 (2), 185-198 .

Rajab Beigi. M., Peyman. M., Ali Hashemi. S. & Moayer., S. (2004). Virtual organizations- from theory to practice. *Journal Tadbir.No 151 [Persian]*

Turani, H., & Aghazadeh, M. (2014). Logic and patterns of local school-based-management. *Journal of School Management Development. No. 102. pp. 18-22. [Persian]*.

Talebi, B and Hemmati, A (2015). The need to use and implement school-based management infrastructure in Iran. The second scientific-research conference on new findings of management sciences, entrepreneurship and education in Iran, Tehran: Association for the Development and Promotion of Basic Sciences and Technologies. [Persian].

Valley G., Daud, K. (2015). Implementation of school-based management policy: An exploration. *Procedia social and Behavioral Sciences*, 172(1) , 693 –700.

Vally. G., Vallamah. S., & Daudb, K. (2015). The implementation of school-based management policy: An exploratoion. *Procedia: Social and Behavioral Sciences*, 172, 693-700.

Vangrieken, K., Dochy, F., Raes, E., & Kyndt, E. (2015). Teacher collaboration: A systematic review. *Educational Research Review. 15, 17-40 ,*

Van Waes. S., Moolenaar, N. M., Daly, A. J., Heldens, H. H. P. P., Donche, V., Van Petegem. P., & Van den Bossche, P. (2016). The networked instructor: The quality of networks in diferent stages of professional development. *Teaching and Teacher Education*, 59, 295-308. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2016.05.022>

Yasin, B., & Yusuf, Y.Q. (2014). The Policy outcomes and feasibility of Development (APJED), 3(1), 21-32.

Sanjari, A. R. (2004). Participation and decentralization in decision- making, approach and management of the central school. *Research Instirut of Education. Proceedings of the National Conference on Reform Engineering in Education. [Persian]*.

Santiban-ez. L., Abreu-Lastra, R., & O'Donoghue, L. (2014). School-Based Management effects: Resources change? Evidence from Mexico *Economics of Education Review*, 39, 97-109.

Sawada, Y., Aida, T., & Griffen. A. S. (2015). Election, implementation, and social capital in school-based management: Evidence from a randomized field experiment of COGES project in Burkina Faso.

Saxton, E., Belangerb, S., & Becker. W. (2012). The Critical thinking analytic rubric (CTAR): Investigaying intra inter rebliability of a scoring mechanism for critical thinking performance assessments *Assessing Writing*, 17, 251-270.

Schau, I. (2012). The infiuence of critical thinking on puplis development and at the level of didactic activities *Social and Behavioral Sciences*, 51, 752-756

Sharratt. L. (2019). *CLARITY: what matters most in learning, teaching, and leading*. Thousand Oaks, California: Corwin ?

Sternberg. R. (2007). Creativity as habit. *Creativity: A handbook for teachers*, 3-25.

Stufflebeam, D. L. and W. J. Webster (1989); "Evaluation as an Administrative Function", in N. J. Boyan (Ed), Handbook of Research on Educational Administration; London: Longman: 569-601.

Stokke. H. E. (2008). Productivity growth and organizational learning Review of Development Economics. 12(4): 764-778.

School-based management at the level of the Islamic Republic of Iran

Alibaz Gholizadeh¹, Alireza Ghasemizad², Pary Mashayekh³

Abstract

The main purpose of this study was to identify the important and basic components of school-based management at the level of the Islamic Republic of Iran. The method of the present research is qualitative in the method of content analysis with the method of Atreid Snerling. Semi-structured interviews were used to obtain information and a brief description of the experiences and perceptions of specialists, experts and presenters. In this study, the three-way strategy was used comprehensively and accurately, and in order to conduct a semi-structured interview, the purposeful sampling method "key people approach" was used and sampling with the "snowball" method was continued until theoretical saturation. In this regard, with 23 professors from universities and higher education centers in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad provinces in 1399, researchers in the field of educational sciences and experienced principals of primary schools and principals of high schools and vocational schools with doctoral and master's degrees (15 people) PhDs and 8 masters) were in related fields. Interviews were conducted to allow the research to evolve as much as possible. Validation of this study was considered as a qualitative paradigm based on four criteria: reliability (reliability), neutrality (verifiability), reliability (compatibility), and applicability (portability). Based on the research findings, for the comprehensive theme (school-based management at the level of the Islamic Republic of Iran), eleven organizing themes under the headings: Democratic approach of the headquarters (ministry), participation, strategic organizations, school perspective, student perspective, honoring Employees, professionalism and specialization, role of parents, role of organizations, institutions, etc., computability and comprehensive monitoring, and deviations and deviations and the number of sixty-two basic themes were identified.

Keywords: School-based management, decentralization, Islamic Republic of Iran

-
1. PhD Student, Department of Educational Sciences, Kazerun Branch, Islamic Azad University, Kazun, Iran.
  2. Associate Professor, Department of Educational Sciences, Kazerun Branch, Islamic Azad University, Kazerun, Iran (Corresponding Author). alirezaghasemizad@gmail.com
  3. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Kazerun Branch, Islamic Azad University, Kazerun, Iran.